Caseta 6. Tendințele politicii macroprudențiale la nivel european și național

Principalul instrument macroprudential utilizat la nivel european a fost amortizorul anticiclic de capital (CCyB), conceput să fie constituit în perioadele de expansiune și eliberat în cele de contracție ale ciclului financiar.

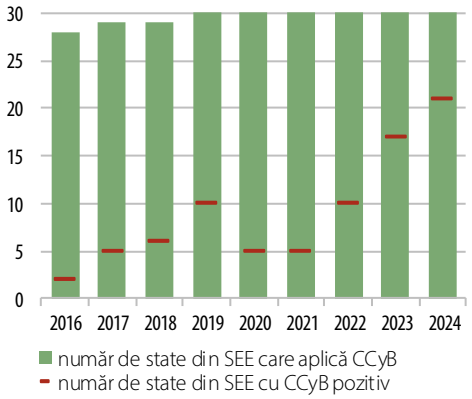

Notă: În vederea determinării numărului de state din SEE cu CCyB pozitiv au fost luate în considerare valorile ratelor la finalul fiecărui an.

Sursa: CERS

Grafic A
Evoluția numărului de state din SEE care aplică CCyB

Potrivit cadrului legislativ și de reglementare CRD IV, statele membre au avut obligația de a implementa amortizorul anticiclic de capital în legislația națională începând cu 1 ianuarie 2016. Unele dintre acestea au optat pentru introducerea timpurie a amortizorului, iar cele mai multe au activat amortizorul pe parcursul anului 2016. În urma unui start timid al procesului de aplicare, la finalul anului 2016 doar două dintre statele membre aveau rate pozitive ale CCyB. Ulterior, procesul de acumulare a unor rezerve anticiclice s-a consolidat ușor până la finalul anului 2019, moment în care 10 țări aplicau o rată mai mare decât 0 la sută a amortizorului, iar alte 3 state adoptaseră decizia de a implementa rate pozitive pe parcursul anului următor. Această tendință de creștere înregistrată atât în cazul ratelor utilizate, cât și în cel al numărului de state ce aplică CCyB la valori pozitive, a fost întreruptă însă de apariția pandemiei COVID-19. Ca urmare a incertitudinilor privind evoluția economică, cu perspective de scădere semnificativă la debutul pandemiei, statele membre care aveau activat acest instrument au acționat în sensul reducerii ratelor aplicabile pentru expunerile din jurisdicțiile lor, parțial sau integral (Grafic A).

Totuși, în contextul semnalelor de revenire a economiei după pandemie, concomitent cu accelerarea creditării, multe dintre statele membre au devenit preocupate de întărirea rezilienței sectorului bancar, îndeosebi prin constituirea de rezerve care să poată fi utilizate în situații de criză sau în cazul apariției unui șoc exogen, revenind la decizii de majorare a ratei CCyB. Astfel, majoritatea țărilor europene au adoptat măsuri de creștere a amortizorului CCyB, o parte dintre acestea fiind deja implementate până la finalul anului 2023, iar o altă parte urmează a fi aplicate pe parcursul perioadei 2024-2025. Totodată, o abordare din ce în ce mai des întâlnită la nivel european este cea bazată pe aplicarea unei rate pozitive neutre la risc, în vederea extinderii timpurii a spațiului de manevră aflat la dispoziția autorităților naționale, în cazul materializării unor eventuale riscuri.

La nivel național, deciziile cu privire la calibrarea amortizorului CCyB au fost în linie cu cele europene, rata amortizorului fiind majorată de la 0 la 0,5 la sută, pentru prima dată de la implementarea sa în legislația românească începând din 17 octombrie 2022, ulterior fiind recalibrată la 1 la sută, începând cu 23 octombrie 2023.

În privința amortizorului O-SII, pe parcursul anului 2023, în statele SEE au fost identificate 182 de instituții sistemice, față de 181 în anul 2022. Totodată, la nivel european, în anul 2023 au fost identificate 7 bănci de importanță sistemică globală (G-SII), cu o instituție mai puțin decât în anul anterior. Aceste instituții sunt localizate

în Franța (4), Germania (1), Țările de Jos (1) și Spania (1), iar instituția care a părăsit grupul G-SII în cel mai recent exercițiu avea Italia ca țară de origine.

Analizând metodele de calibrare în funcție de care statele membre identifică instituțiile de importanță sistemică, se poate observa că cea mai des întâlnită practică este aceea de a folosi abordarea de tip *bucketing* (metoda intervalelor). Metoda are la bază definirea unui număr de *bucket*-uri (intervale), de dimensiune variabilă, iar în funcție de scorul pe care băncile îl înregistrează, acestea sunt încadrate în intervalele stabilite, corespunzându-le diferite valori pentru amortizorul O-SII. La nivel european, conform Raportului EBA care analizează aceste statistici[1], 22 de state foloseau această metodologie de calibrare a amortizorului O-SII, pentru 18 dintre acestea reprezentând unica metodă utilizată.

În România, calibrarea amortizorului O-SII se face în linie cu abordarea de tip *bucketing* utilizată la nivel european. Astfel, în scopul implementării la nivel național a prevederilor cadrului de reglementare CRD V cu privire la amortizorul pentru alte instituții de importanță sistemică, CNSM și BNR au aprobat aplicarea acestei abordări începând cu 1 ianuarie 2022. Plaja de valori aferentă scorurilor obținute de bănci este împărțită în șase intervale (*bucket*-uri) cu o valoare egală cu 500 puncte de bază, cărora le sunt alocate valori ale amortizorului O-SII, în ordine crescătoare în funcție de importanța sistemică, în trepte procentuale egale cu 0,5 puncte procentuale (de la 0,5 la sută la 3 la sută).

În privința amortizorului de capital pentru riscul sistemic (SyRB), la sfârșitul anului 2023, mai mult de jumătate dintre statele SEE aplicau sau anunțau aplicarea unei rate a amortizorului pentru riscul sistemic mai mare decât zero. Ulterior intrării în vigoare a modificărilor aduse prin cadrul de reglementare CRD V, mai multe țări au decis să implementeze un amortizor sectorial pentru riscul sistemic (sSyRB). Prin această nouă abordare, autoritățile macroprudențiale au posibilitatea de a preîntâmpina riscuri multiple, intervenite concomitent pe paliere diferite ale sistemului financiar. La finalul anului 2023, un număr de 8 state implementau sau urmau să implementeze un amortizor sectorial (sSyRB), cel mai întâlnit motiv al utilizării acestei abordări fiind cel legat de vulnerabilitățile identificate pe piața imobiliară.

Experiența europeană acumulată până în prezent demonstrează un interes crescut al statelor membre pentru utilizarea amortizorului pentru riscul sistemic, având în vedere gradul ridicat de flexibilitate în implementarea și calibrarea sa. Între statele membre se observă un grad ridicat de eterogenitate atât în privința ratei, cât și a riscurilor în funcție de care se iau deciziile privind calibrarea acestui amortizor, datorat caracteristicilor specifice fiecărui sistem financiar național.

În cazul României, amortizorul SyRB se aplică în baza Recomandării CNSM 9/2017, având un dublu rol: (i) asigurarea unei administrări adecvate a riscului de credit din perspectivă macroprudențială și (ii) menținerea stabilității financiare, în contextul tensionării echilibrelor macroeconomice interne și al incertitudinilor regionale și mondiale cu potențial de a persista.

[1] EBA proposes appropriate methodology to calibrate O-SII buffer rates | European Banking Authority (europa.eu)